

*Incipit liber de naturis reru ad fisebutum gregorij regem. editus a scō dei univ
ysidoro spalensis sedis episcopo.*

Domno et filio fisebuto. ysidoro. Dū te prāntem ingenio faciundiaq; ac uario flore literariū non nesciā: impendit tū ampl' curā et quedā ex rerū naturis t' causis a me tibi efflagitas suffragā dā. Ego autē satisfactē studio animoq; tuo discussa pōrū monūta n̄ demorol. expediens aliq̄ ex parte rationem dierū ac m̄suū. anni quoq; metas et tēporū uicissitudinē. naturā etiā elem̄torum. Solis deniq; ac lune curs' et quorundā causas astroru. tēpēstati scilicet signa atq; uentoz. nec nō et tēre positionē. diuinos quoq; maris estus. que omnia scdm qd a uetib; uirū ac maxime sic in litt' catholico rū uirōz sc̄pta sunt pferētes breui tabella notabim'. Neq; enī earū rerū naturā noscē sup̄sticiosa sciencia est: si tantū sana sobriaq; doctrina confidētur. Qui imo. Si ab inuestigatioē ueri modis omib; pcul abēent: neq̄q; rex ille sapiens dicet. ip̄e m̄ dedit horū que sunt scienciā uerā. ut sciā dīpositionē celi. et uirtutes elem̄torū. cōuisionū mutationes. i diuisiones tēporū. annorū curs'. et stellarū dīpositiones. Quia pp̄t incipientes a die cui p̄ma p̄creatio in ordine rerū uisibilū extat. dehinc cetera quib; oppiari quosdā gentiles ut ecclāsticos uiros nouim' p̄sequimur. eorū in quib'dā causis et sens' et ūba ponentes. ut ip̄

torū actonitas. dictorū fidē efficiat. *Incipit*

- caplā. De dieb; .ij. De nocte .ij. De ebdomada .ij. De m̄sib; .v. De concordia m̄suū.*
- vi. De annis .vij. De tēporib;*
- vij. De solsticio et eq̄noctio .ix. De m̄do .x. De q̄inq; cūlis .m. xi. De parab' m̄di.*
- xij. De celo .xij. De .vij. planeti. cū eoz oūsioib'*
- xij. De aquis que sup̄ celos sunt. Et lune.*
- xv. De natura solis .xvi. De q̄tate solis ac*
- xvij. De cursu solis .xvij. De lumine lune.*
- xviii. De lune cursu .xix. De eclipsim solis.*
- xx. De eclipsim lune .xxi. De cū stellarū*
- xxii. De positione .vij. stellarū errantiū.*
- xxiii. De lumine stellarū .xxv. De lapsu stellarū*
- xxvi. De n̄mb; astroru.*
- xxvii. De tēre sidā animā habeant.*
- xxviii. De nocte .xxix. De contruo.*
- xxx. De fulminibus .xxxi. De archu.*
- xxxi. De nubib; .xxxii. De pluuiis.*
- xxxiii. De n̄ue .xxxv. De grandine.*
- xxxvi. De uentis .xxxvii. De nominib; uentoz*
- xxxviii. De signis tēpēstatis et serenitatis.*
- xxxix. De pestilentia .xl. De oceano*
- xli. Cur mare arenas non crescit.*
- xlii. Cur mare amarus habeat aq̄*
- xl.iii. De nilo .xl.iiii. De positione tēre*
- xl.v. De tēre motu .xlvi. De mōte et h̄ma*
- xlvi. De parab; tēre. **De diebus** ;*

Dies ē solis orientis p̄sentia quo usq; ad occasum pueniat. Dies geminū appellari solet pp̄e a solis exortu donec rurs' ouatur. Abusue a sol' ortu usq; ueniat ad occasū. Spacia di ei duo sunt. In̄dianū et nocturnum. et ē dies horarū .xxiiii. Spaciū horaz .xii. Partes abusiui diei .iij. sunt. mane. meridie. i sup̄ma. In̄cū diei alij a

solis exortu putant: alij ab occasu. alij a media nocte. Nam caldei a solis exortu diei unum faciunt. donec rursus oritur. totum id spacium unum diem appellantes. Egyptij autem ex initio noctis sequentes. diei originem tradunt. Romani autem a medio noctis oriri diem volunt. et in medium noctis finire. Dies in principio opum dei a lumine habet exordium: ad significandum hominis lapsum. Nunc autem a tenebris ad lucem. ut non dies obscuratur in nocte. sed nox luceat in die. Sic scriptum est. de tenebris lumen clarificare. Quia a delictorum tenebris liberatis homo: ad lucem fidei scientieque pervenit. Prophete autem dies scientiam divine legis significat. Nox vero ignorantie cecitate. secundum osee prophetam qui dicit. Noctem ad similitudinem matris tuae. factus est populus meus tanquam non habens scientiam. Item non nunquam dies prosperitatem significat sicut: nox vero adversitatem. fasti dies sunt: apud gentes quibus iura finit. id est. dicitur. ut nefasti quibus non dicitur. feriati dies sunt in quibus res divina fit. et abstinere homines a litibus oportet. Profesti: festis contrarium. id est. sine religione. festi tantum in oculis et religionis sunt. Atides dies sunt: qui et communes vocantur. Sidales: in quibus sidus movetur. et homines a navigationibus excludunt. isti continentur. xx. sunt. Proclitores: quibus fas est hostem bellolacessere. de quibus liber regum testatur dicens. eo tempore quo solent reges ad bella procedere. Iudicantes dies sunt: quibus quique qui iuxta aegyptios super sunt. xij. mensibus. et incipiunt. a viij. klendarum septembris

401.1. aluminis

H

et. v. klendarum memoritarii finiunt. Dies epactarii sunt. xi. qui per singulos annos ad cursum lunarem ad crescant. Nam dum in annum. xij. lune. ccc. lxxij. dies habeant. remanent ad cursum anni solares dies. xi. quos epactas aegyptij vocaverunt. pro eo quod ad inveniendam lunam per totum annum adiciant. Solstitiales dies sunt: in quibus sol stat crescenti spacio dierum ut noctium. Equinoctiales dies sunt: in quibus dies et nox equalibus horarum spacijs se voluunt. Cij. de nocte.

Nox est solis absentia. quando ab occasu rursus ad exortum recurrit. Noctem autem fieri umbra terrarum. quam datam ad quietem corporis credimus. non ad alicuius operis officium. Duobus autem modis nox in scripturis accipitur. id est. aut dilatio persecutionis: aut obscuritas cordis. Nox autem a nocendo dicta. quod oculis nocet. Noctis partes sunt. vij. Crepusculum. vespum. Contingium. Interpestum. Gallicium. Item crepusculum. Matutinum. Crepusculum dicitur. id est. crepum. quod dubium dicitur. hoc est inter lucem et tenebras. vespum: oriente stella cui nomen est. Contingium. id est. quando omnes silent. Contingit enim: silere est. Interpesta. id est. in portama quando agi nichil potest. et omnia quiescunt. Gallicium autem dictum est. propter gallos lucis praenuncios. Item crepusculum. Matutinum: inter abcessum noctis et diei adventum. iij.

Ebdomada apud grecos et romanos. vij. dierum cursum pagit. apud hebreos autem: vij. anni sunt. Declarat autem hoc daniel. de septuaginta ebdomadis. qui sunt anni. ccc. lx. in quibus

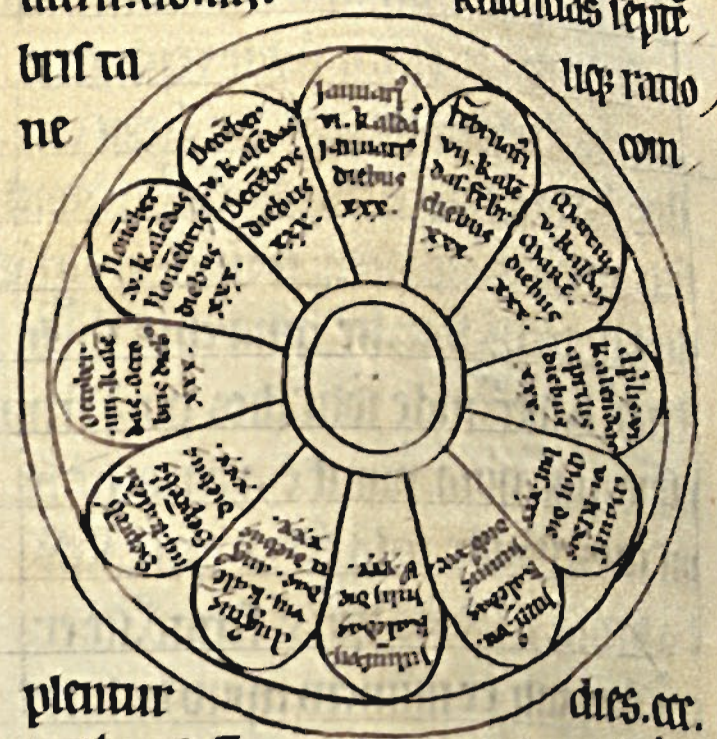
De ebdomada.

sine completa ē dei sententia subuisione
 urbis ierlm. et destructione tēpli siue
 altaris. Ebdomada autē. vii. ferijs con-
 stat. feria quoq; a fando dicta. quasi
 fari. eo qđ in creatione mundi p̄siglos
 dies dixit d̄s fiat. Itē quia dies sabbi
 feriat̄ habet̄: inde solus dies p̄ma feria
 nuncupat̄. quia p̄mus ē a feria. Itē lu-
 nus dies. p̄ inde scđa feria: quia scđs
 ē a feria. i. a sabbo qui ē feriat̄. sic et
 cet̄i dies tali ex numero apud hebreos
 sup̄serunt uocabula. apud romanos
 autē: hi dies a planetis. i. vii. erraticis
 stellis uocabulū acceperunt. Primū enī
 diē a sole uocatū: qui p̄nceps ē omniū
 siderum. sic et idem dies caput ē cuc-
 torum dierū. Scđm. a luna que solis et
 splendore et magnitudine p̄xima ē.
 et ex eo mutuatur lum̄. Terciu. ab stella
 maris que uesp̄m uocat̄. Quartū:
 ab stella mercurij qm̄ quidā candidū
 oculū dicunt. Quintū: ab stella iouis
 quā feton dicunt. Sextū: a uen̄is stella
 quā luciferū asserunt. que int̄ om̄ia
 sidera plus lucis h̄t. Septimū: ab stella
 saturni. que septimo celo locata: xxx.
 annis fertur explere cursū suū. Pro-
 de autē gentiles ex his septē stellis no-
 mina dier̄ deder̄: eo qđ p̄ eosdem ali-
 qđ sibi effici existimarent. dicentes
 ex sole habē sp̄m. ex luna corpus. ex
 mercurio linguā et sapientiā. Ex ue-
 nere uoluptatē. ex Marte feruorē. ex
 ioue tēpantiā. ex saturno tarditatem.
 Talis quippe extitit gentiliū stultitiā:
 qui sibi finxerunt tam ridiculosa fig-
 menta. Cui. de mensibus.

Mensis ē luminis lunaris cecutur.
 ac reintegratio siue a noua ad
 noua. cuius figura plerūq; hui' uite
 curs' intelligitur. que suis in circūtis
 quasi m̄sis pagitur. ac de metationib'
 certissimis t̄minat̄. Mensē autē autē
 qui definit̄: q̄ndū luna zodiacum
 circulū p̄ducit. Antiqui autē gentiles
 m̄sib; n̄na quedā ex dijs suis. que-
 dam ex causis. quedā uero ex num̄o
 imposuer̄. incipientes a martio. quia
 ex ipso anni ex orientis ordinē serua-
 uer̄. hunc autē martiū p̄p̄t honorē
 romuli sic appellauer̄: quia eū mar-
 tis filiū eē credider̄. Aprilē uero nullo
 deorū suorū n̄ne s; de re p̄p̄a quasi
 apilem n̄nauerunt. eo qđ tunc plu-
 rimū germiuis apriatur in flore. Ind
 mensē maiū: p̄pter maiā matrem
 mercurij. quā deā uocant. siue p̄pter
 maiores decreuer̄. Deū iuniū a iuno
 ne qm̄ sororē ut coniugē iouis fuisse
 testantur. alij autē sic maiū p̄ maio-
 rib; ita p̄ iuniorib; iuniū uocari di-
 xerunt. Itē iulij a iulio cesare. Aug-
 tum uō ab octauiano augusto uoca-
 uer̄. Nam p̄us iulius quintus et aug-
 tus extilis uocabant̄. s; eorū n̄na a ce-
 sarib; iulio siue augusto sunt cōmu-
 tata. Jam september: eo qđ septimus
 sit a martio qui ē p̄ncipium ueris. Si-
 mili quoq; ordine. october. et nouen-
 ber. et december. ex num̄o h̄mbrum
 atq; aeris acceperunt uocabulū. Porro
 ianuariū ex n̄ne iani uocauer̄. s; spe-
 cialit̄ ianuari' appellant. eo qđ ianua
 sit anni atq; p̄ncipiū. februari' autē

a februis sacris lupcorū appellauerūt. Itaq; apud antiq̄s latinos: decē m̄sib; curs' anni computabat̄. S; ianuariū romani. februariū nūma pōphilius addidit. atq; annū in duodecī m̄sib; diuisit ut distixit. Pleriq; aūm asserunt cingū sabinoy regē apud curis que falua ciuitas inuata ē. p̄us aūm in m̄ses diuisisse. idus. kalēdas quoq; et int̄calares dies instituisse. kalēdas autē a colendo dictas, apud antiquos enī semp̄ m̄siū p̄ncipia celeb̄antur. Idus quoq; dicti a dieb; et nonas a mundis. Menses autē oēs apud latinos ex kalendis sumunt p̄ncipiū. apud hebreos ex lune nascentis recursu. apud egyptios autē p̄ncipia m̄siū aī kalendas. iij. aut q̄nq; dies p̄nunciāt. In codicib; autē sc̄pturariū. xij. menses fuisse anni etiā ante diluuiū ostendunt. Sic enī ibi legit̄. aq̄ aūm minuebat̄. usq; ad undecimū mēse. Undecimo autē m̄se p̄ma die m̄sis. apparuer̄ cacumina montium. Sic enī tunc dinumerabatur menses: sic et nunc. S; non quos kalēdas sed quos luna cepta et finita concludit. kalēdas autē a colendo dictas. apud antiquos enī semp̄ m̄siū p̄ncipia celebant̄. Idus quoq; dicti a dieb; ut ab iulio. et nonas a mundis. Menses autē om̄s apud latinos: ex kalendis sumunt p̄ncipiū. apud hebreos: ex lune nascentis recursu. apud egyptios autē p̄ncipia m̄siū aī kalēdas. iij. aut. v. dies p̄nunciāt. iuxta qd̄ formula subiecta declarat. hinc re-

iteris. ad. iij. kalēdas septē
bris ta
ne liq; ratio
com

plentur dies. ccc.
ix. duodecī mensium. egyptiorū. quōq;
dies sup̄sunt quō epagumenas uel
int̄calares siue addiditios uocauerūt.
de quib; sup̄ius memoratum ē. C. v.

Ianuarius cum decembrio in horariū m̄siū concordat. februariū cū nouembrio. spaciū equalē consumunt. Marti' consentit cū octubro Aprilis equat septēbrio. Maius respondet augusto. Iunius comparat iulio. C. vi.

Lunus ē circuit' solis ac reditus p̄. xij. menses. cui' quidē nū figurate significat omne tēp' uite huus sic p̄ysia d̄r. Predicare annū dño acceptabile qm̄ non illud solū qd̄ dñs p̄dicauit fuit acceptabile. s; et totum tēp'. iuxta qd̄ ait apls. Ecce nunc tēpus acceptabile. finē deniq; huius anni diē iudicij adiunx̄ dies. p̄dicare annū dñi et diē reditiois. annū autē quasi unū dicit quidam putat. I. sc̄ulum. vñ et annū dicit diminituē. Principiū autē annū: alij a bruma putant ut ppli romāi. alij ab equinoctio uernali: ut he-

brei. Alii a solsticio ut greci. Alii
 ab auctumno ut egypti. Annū autē
 sapientes huius mundi partim ci-
 uilem partim naturalem partim
 magnum ēē dixerunt. Ciuis an-
 nus est qui in unius astra recursu
 p̄mensēs .xii. terminatur. Annus na-
 turalis ē cum se soli luna supponit.
 ut inter orbem solis & oculos n̄ro
 media facta tenebras & orbis to-
 tius solis efficiat. qđ qui dicitur
 egypti. cuius ratio diutius obsca
 fuit. s; amillesio quodam philo-
 soso exposita est. Annus magn⁹
 dicitur qñ omnia sidera certis
 temporib; numerisq; completis.
 ad suum locum uel ordinē suū
 reuertuntur. Quem annum an-
 tiqui unde uicesimo anno finiri
 uel ad impleri dixerunt. Solisti-
 cialis annus est. cum sol expleto
 p̄ omnia signa circuitur in idē un-
 p̄ncipium cursus sui sumpsit. re-
 currit. Ipse ē & solaris annus ul
 ciuis. qui dieb; .ccc. xxv. pagit.
 Annus lunaris idem & commu-
 nis est. qui p̄ .xii. lunares menses
 decurrit .i. dieb; .ccc. ii. iiii. Annus
 embolismus ē. qui lunas .xii. &
 dies .ccc. xxv. iiii. habere monstra-
 tur. in quo anno longius dies p̄-
 ce protenditur. Annus bisextilis
 ē. in quo unius diei p̄ quadri-
 nium exquadrantis ratione
 suma colligitur. Annus iubeleus
 & remissionis. qui septenis anno-
 rum ebdomadib; .i. xxv. annis.

^{veredie}
 exitur. in quo iuxta legem clau-
 gebantur tibe. & ad omnes reuer-
 tebatur antiqua possessio. Olim-
 pias uero apud grecos est. ann⁹
 quartus ab olimpio agone. qui
 uenit transactis annis. iiii. in cui
 sine sortitur agonis tempus p̄t
 quadrienniū cursum solis. & p̄t
 qđ singulis annis trium horarū
 consumationem in quadrienni-
 um dies unius compleatur. hoc
 tempore. **†** Ver quippe. constat
 ex humore & igni. Estas. ex igni
 & siccitate. Autumnus ex siccita-
 te & frigore. Hyemps ex frigore
 & humore. unde & sunt tempo-
 ra acōmunionis tempamto dicta.
 cuius cōmunionis hec subiecta
 figura demonstrat. Cap. vii. de temporib;

Quatuor temporum p̄ncipia.

Ver. Calidus. Estas. Calidus. Autumnus. Frigidus. Hyemps. Frigidus.

Ver. Calidus. Estas. Calidus. Autumnus. Frigidus. Hyemps. Frigidus.

Ver. Calidus. Estas. Calidus. Autumnus. Frigidus. Hyemps. Frigidus.

Ver. Calidus. Estas. Calidus. Autumnus. Frigidus. Hyemps. Frigidus.

ma

intelligitur tribulatio. quando tē
pestates & turbines huius sc̄li in
cumbunt. Estas: fidei p̄secutio est.
quando doctrina p̄fidie ariditate
siccat̄. Ver̄ autem nouitas ē fi
dei siue pax. q̄n post hyemis tri
bulationem tranquillitas eccl̄ie
redditur. Quando mensis nouorū
.i. pascha agni celebratur. q̄n t̄ra
florib; .i. eccl̄ia sc̄orum cetib; deco
ratur. **I**tem recapitulatio sup̄rascp̄
torum. **A**n̄nus itaq; ambitus soli
& m̄siuum lune explicatur. Tempo
ra: mutationum uicib; euoluunt̄.
Mensis: lune increm̄to seuioq; con
ficitur. Ebdomada: septenario die
rum numero terminatur. Dies &
nox recursantium luminum ac
tenebriarum. alternis uicib; repa
tur. Hora: motib; quibusdam &

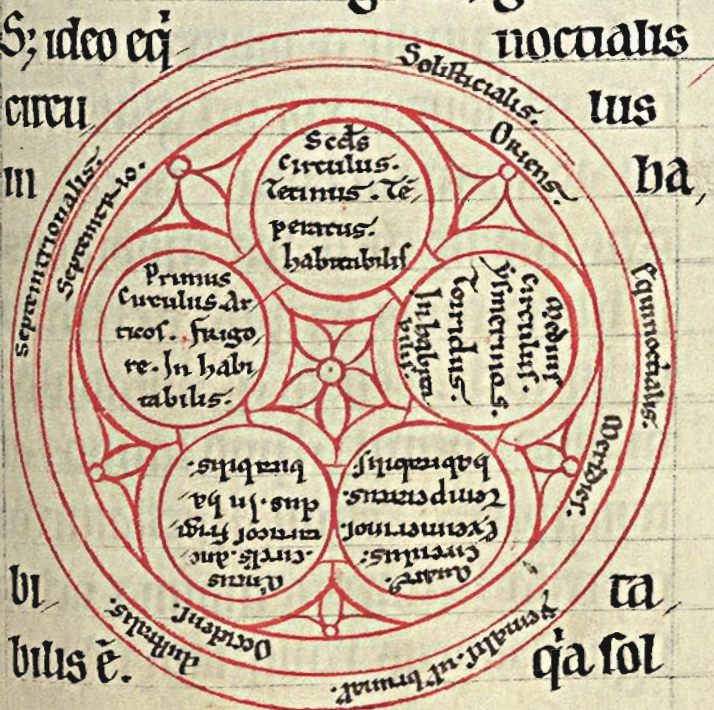
de solistitio & equinoctio.

momentis expletur. **VIII**
Solisticia duo sunt. p̄mum
ybernale .viii. k̄ls. Jan̄rii. q̄
sol stat & crescunt dies. Alterum
estiuum .viii. k̄ls. Julii. quo sol stat
& crescunt noctes. His contraria
duo equinoctia sunt. Vnum uer
nale .viii. k̄ls. apud exquo dies
crescunt. Alterum autumnale .viii.
k̄ls. octob̄s. quo dies minuuntur.
Solistitium autem dicitur: quasi
solistacio. Equinoctium ū: quod
tunc dies & nox in equitatem ho
rarum duodenarium reuertant̄.
quod equantib; spatiis suis. Solist
itium autem estiuum ideo lamp
das d̄r. eo q̄d ex eo die lampada

solis claritatem maiorem accipiat.
caloremq; nimium ad uenientis es
tatis infundat. **VIII** de mundo.

Mundus est quasi uniuersitas
omnis que constat ex celo &
terra. De qua paulus ap̄ls d̄r. Pre
terit enim figura huius mundi. Se
cundum autem mysticum sensum.
mundus competenter homo signi
ficatur. quia sicut ille ex .iii. conḡ
gatus est elementis: ita & iste ex
.iii. constat humorib; . uno tempe
ramento coniunctis. Vnde & uet̄es
hominem in conuentionem fab̄
ce mundi constituerunt. Siquidē
grece mundus cosmos. homo au
tem micros cosmos. .i. minor mū
dus appellatur. Licet & p̄mundū
non nunquam scriptura peccōres
insinuet. de quib; dictum est. &
mundus eum non cognouit. for
matio mundi ita demonstratur.
Nam quemadmodum erigitur
mundus in septentrionalem pla
gam. ita declinatur in australem.
Caput autem & quasi facies. oriē
talis regio. Ultima pars. septen
trionalis. Nam partes eius. .iii. s̄.
Prima pars mundi est oriens. Se
cunda meridiana. Tercia occiden
tis. Ultima uero atq; extrema. sep
tentrionalis. de qua uirgilius sic
ait. Quam circum extreme d̄r̄
leuaq; trahuntur cerulee glacie
concrete. & lucanus. Sic mūdi
pars yma iacet quam zona in
ualis. p̄petuēq; premunt yemes.

In diffinitionem **X** de quibus circulis in mundo
autem mundi circulos ayunt phi-
losophi. s. quos greci parallelis h-
et zonas uocant. in quibus diuidit-
orbis terre. has. Hec uirgilius in
georgicis ostendit dicens. Quinq;
tenent celum zone. S; fingamus
eas in modum dexte nre. ut pollex
sit circulus arcticus frigore inha-
bitabilis. Scds. circulus terminos
temperatus habitabilis. Medius
circulus ysemernus torridus in-
habitabilis. Quartus. circulus ere-
merinus temperatus habitabilis.
Quinimus. circulus antarcticus fri-
gidus inhabitabilis. Horum pm-
septentrionalis est. Scds. solisti-
cialis. Tertius equinoctialis. Quar-
tus yemalis siue brumalis. Quintus
australis. de quibus ita uarro ait. E-

per medium celum currens nimiu-
his locis facit feruorem. ita ut nec
fruges ibi nascantur ppter exusta-
terram. nec homines ppter nimi-
um ardorem habitare pmittant.
At contra septentrionalis & austra-
lis circuli sibi conuincti ic circo
non habitantur. quia acursu soli
longe positi s nimioq; celi rigo-
re uentorumq; gelidis flab; conta-
bescunt. Solstitialis u circulus
qui mouente inter septentriona-
li & estiuo est collocatus. uel iste q
in occidente inter estiuum & aus-
tralem positus est. ideo temperati
sunt. eoqd ex uno circulo rigore
ex altero calorem hant. De quibus
uirgilius. Has inter mediamq;
duo mortalibus agris munere con-
cessit diu. S; qui proximi sunt
estiuo circulo. ipsi sunt ethio-
pes nimio calore pusti.

Partes autem **XI** de mundi
mundi. iij. s. Ignis. aer. aq.
terra. quarum hec est natura.
Ignis tenuis. acutus. & mobilis.
Aer mobilis acutus & crassus. aq
crassa obtusa. & mobilis. tra csa. obtusa.
& immobilis. que & s ita gmisunt.
tra qde crassa obtusa. & immobilis.
cu aque crassitudine. & obtusitate col-
ligat. De m aqua aeri crassitudine
& mobilitate coniungit. Rur aer
igni acutie mobilis conligantur.
tra aut & ignis ase separan-
tur. sed aduobus medijs aqua
et aere coniunguntur. hoc

Y

ita confusa inuis conligantur. sub
iecta expressi pictura.

quibus sibi in eadem quadam nature communionem commiscuntur. ita his uerbis distinguit. Terra inquit arida & frigida est. atq; frigida atq; humida est. Aer calidus & humidus est. Ignis calidus atq; siccus. Per has enim ligales qualitates. sic sibi singula commiscuntur. Terra enim cum sit arida & frigida. conuungitur atq; per cognationem qualitatis frigide. Rursus aqua aeri per humorem. quia humidus est aer. aqua uero quasi quibusdam duobus brachiis frigoris atq; humoris altero tractu altero aerem uidetur complecti. frigido quidem tractu. humido aerem. Ipse quoque aer. medius inter duo compugnancia per naturam. hoc est inter aquam & ignem. utrumque illud elementum sibi conciliat. quia. aquis humore. & igni calore coniungitur. Ignis quoque cum sit calidus & siccus. calore ad se adnectitur. siccitate autem in communionem terrae sociatur. atq;

ita sibi per hunc circuitum quasi per quendam chorum concordie societate conueniuntur. Unde & grece oena dicuntur que latine elementa uocantur eo quod sibi conueniunt & concinnant. quorum distinctam communionem subiecta circuli figura declarat.

Celum spiritualiter ecclesia est. que in huius uite nocte sanctorum uirtutibus quasi claritate siderum fulget. Pluraliter autem celi nomine sancti omnes uel angeli intelliguntur. Sic quidem celos se apostolos & apostolos accipere debemus. de quibus scriptum est. Celi enarrant gloriam dei. utique quia ipsi aduentum & mortem ipsi quoque resurrectionem christi uel gloriam mundo adnuntiauerunt. De celi autem nomine sic dicit sanctus ambrosius in libris quos scripsit de creatione mundi. Celum quoque uocabulo uanius dicitur. apud latinos autem propterea celum appellatur. quia impressa stellarum lumina ueluti signa habens tanquam celatum

dicatur. sicut argentum quod signi
 eminentib; resulget celatum uoca
 tur. Huius enim eẽ subtilem na
 turam eẽ scriptura demonstrat di
 cens. quod firmauerit celum sicut
 firmum. Partes autem eius chous.
 axis. climma. cardines. conuexa.
 poli. emi. spheria. Chous est. quo
 celum continetur. Vnde ennius.
 Vix solumi complere chou. t̄rou
 bus celi. Axis. linea recta. que p
 mediam pilam spherie tendit. Cli
 ma cardo uel pars celi. ut climma
 orientalis. & climma meridiana.
 Cardines. extreme axis partes s.
 conuexa extrema celi. poli. exce
 lestib; ciclis cacumina. quibus
 maxime spheria nititur. quorum
 alter ad aquilonem expectans
 boreus. alt̄ terre oppositus astro
 noticus dicitur est. Celum autẽ
 ab oriente ad occidentem semel
 in die & nocte uera sapientes
 existimant. Hunc autem rotun
 dum uolubilem atq; ardentem
 eẽ dixerunt. Cuius spheram sup
 aquas eẽ positam fertur. ita ut
 sup ipsos feratur & in ipsis uol
 uatur. eiusq; incendium tempe
 rent. Spheram autem eius con
 firmant nec principium habere
 nec terminum. pro eo quod rotũ
 dicitur sine quasi circulus unde in
 cipiat uel ubi desinat non facile
 comprehenditur. Equaliter enim
 ex omni parte fertur eẽ collectam.
 & ad omnia similiter respiciens.

atq; acenro terre equis spaciis
 de quib; distincta. ipsaq; sui equa
 litate ita stabilis. ut eum in nullã
 partem declinare undiq; equalitã
 collectã p̄mittat. ac nullo fulcãm
 to subuecta sustentetur. Cuius p
 fectionem spherie uel circuli multis
 argumtationib; tractans rationabi
 le plato fabricatoris mundi opus
 insinuat. Primo qđ ex linearum. v.
 angulis zodiacus dicitur. ex una
 linea constet. Sedo qđ sine initio e
 & sine fine. Tercio. quod apuncto
 efficitur. Denuo. qđ motum ex se
 habet. Deinde qđ careat iudicio
 angulorum. & qđ in se stellarum fi
 guras omnes includat. & quod
 motum in enarrabilem habeat. Si
 quidem sex alii motus errabiles
 sint. ante. atergo. dextra. leuaq;
 sursum. deorsumq; postremum
 & qđ necessitate efficiatur ut hec
 linea ultra circulum duci non pō
 sit. Duo s̄ autem ut diximus axes.
 quib; celum uoluitur. boreus qm
 aquilonium uocamus. hic arctoe
 sunt. i. septentriones que nobis
 semp̄ apparent. cui contrarius est
 noticus. qui australis d̄r. Hic e
 qui uiam ut ait cicero tegitur. &
 affrañes agrecis unatur. Tanta
 autem polus celeritate ferri d̄r.
 ut nisi aduersus eius precipitem
 cursum alia curiant. mundi ru
 nam faciant. fertur enim eius pre
 ceptus uolubilitas cursu siderum
 temperari. Vnde & lucanus. Sidib; q;

sola fuga moderantur olimpi. occurruntq; polo diuersa potentia cursu. Cuiusmodi duo sunt. quorum alterum est sup̄ terram alterum sub terras.

Ambrosius sc̄s **XIII.**

In libro exameron sic loquitur dicens. Legimus in dō. Laudate eū celi celorum. Vtrum enim unum sit celum an plures. contentio est. dū aliqui multos esse asserunt. alij autē preter unum alios esse negant. philosophi autem mundi septem celos. i. planetas globorum consono motu introduxerunt. quorum orbibus conuexa memorat omnia. Quos s̄ in nexos & uelut insertos uersari recto. & e contrario ceteris motus arbitrantur fieri. Siquidē & in ecclesiasticis libris & celi celorum leguntur. & ap̄ls paulus usq; ad tertium celum fuisse intelligi raptaum. S; de numero eorum nichil s̄ presumat humana temeritas. fac̄ autem eos d̄s non informes uel inconfusos. s; ratione quadam ordine suo distinctos. Nam superiores circuli celum proprio discretum t̄nno. & equalibus undiq; spacijs collectum extendit. atq; in eo uirtutes spūalium creatura constituit. cuius quidem celi naturam artifex mundi d̄s aquis temperauit. ne conflagratio superioris ignis. inferiora elementa succenderet. Dehinc circulum inferioris celi non unifornis s; multiplici motu solidauit. nuncupans eum firmamentum.

de septem planetis
celi & eorū conuexi
om̄bo.

prop̄ sustentationē superiorū aq̄rū.

Hec est ambrosii **XIII.** ^{de aq̄s que sup̄ celos sunt.}

sententia. Aquas supra celos sapientes huius mundi ayunt esse non posse. dicentes. igneum enim est celum nec posse concordare cū eo naturam aquarum. addunt q̄ dicentes rotundum ac uolubile. atq; ardētē esse orbē celi. & in illo uolubilitate aq̄s stare neq̄m posse. Nā necesse ē uidefluat ac labat. cū desuperioribus ad inferiora orbis illede torq̄t. ac p̄ neq̄m eas stare posse ayunt. cū axis celi om̄ni se motu torq̄ns eas uoluēdo effundere. S; ut tandem in sanare desinant atq; confusi agnoscant quia qui potuit cuncta creare & creare ex nichilo. potuit & illam aquarum naturam glaciali soliditate stabilire in celo. Nam cum & ipsi dicant uolui celi orbem stellis ardentibus resurgentem. nonne diuina ^{prudētia} necessario p̄spexit. ut intra orbem celi d̄ supra orbem redundarent aque. que illa feruentis axis incendia temperēt.

Hinc est quod asserunt stellam q̄ ^{denatura solis.} s̄cūm unius habent.

Hec sunt uerba **XV.**

Ambrosii in libro exameron.

Solem inquit philosophi negant calide esse naturę. eo quod albus sit. non rubicundus aut rutilus in sp̄em ignis. & ideo q̄d nec ignitis natura sit. Sic q̄d habet colorem. ferunt p̄nimo motu conuersionis accidere. quod q̄ dicendum putat.

ut nichil uideatur humoris consu-
mere. quia calorem quo humor uel
minuitur uel plerumq; exurit: n̄
habet naturalem. S; nichil agunt
cum ista pponunt. quia nich̄ int̄ ē
utrum ex natura calorem quis ha-
beat an ex passione uel ex aliqua
causa. Nos autem credimus eum
sicut habere uirtutem illumina-
di. ita & uaporandi. Igneus est enī
sol. Ignis autē & illuminat & exu-
rit. Quidam autem dicunt solis
ignem aqua nutri. & ex contrario
elemento uirtutem luminis & ua-
poris accipere; unde frequent̄ uide-
mus solem madidum atq; rosan-
tem. in quo euident̄ dat indicū.
quod elementum aquarum ad tem-
periem sui sumpsit. hec quan-
tum ad naturam eius p̄tinet, ac
uero iuxta sp̄ualem intelligenti-
am. sol. xp̄c est. sicut in malachia
sc̄ptum est. vobis autem qui cre-
ditis orietur sol iusticie. & sanitas
in p̄nis eius. Vbi lignum crucis
& extensione manuum uoluit in-
telligi. Quo utiq; signo credentib;
sanitas adtributa est. Merito autē
xp̄c sol intelligitur: dictus quia
ortus occidit sc̄dm̄ carnem. & sc̄cū-
dum sp̄m̄ rurs⁹ ^{vidē} ab occasu. exortus
ē. Item sol illuminat & exurit. &
opaco tempore confouet sanos.
febricitantes ū flagrantia gemina.
a caloris incendit. ita & xp̄c cre-
dentes fide sp̄u uegetante illumi-
nat. negantes se. et̄n̄ ignis ardore

torrebit. **XVI**. <sup>[de quantitate solis
ac lune]</sup>

Rursus in eodem ope doctor ipse
testatur. Solis radius nulli pro-
pior. nulli longinquior est. Simuliter
& lune glob; equalis ē omnib;. Si-
milis sol ē & indis. & britannis. eo-
dem momento ab utroq; uidetur cū
ortur. nec cum uergit in occasu mi-
nor appar̄ orientalib;. nec occide-
talib;. cum ortur inferior quam
orientalib; extimatur. Quantum
distat inquit oriens ab occasu. t̄n̄
hec s̄ inuicem distant. S; sol anul-
lum distat. nulli presentior nulliq;
remotior ē. Neq; moueat quemq; in
q̄o tam cubitalis morbe suo uidet̄
cum ortur. s; consid̄are oportet
quantum intersit spac̄i int̄ solem
& t̄ram. q̄o aspectu n̄r̄ infirmitas
& quedam egritudo uix ualet in-
tendere. Hunc autem ampliozem
aliquot paratib; quam t̄ram & sa-
pientes describunt. Lunam mino-
rem dicūt & quam solem. Omnia
enim que proxima s̄ ub̄. maiora
uidentur. Longinquitate enim lo-
corum. uisus languescit. Lunam ḡ
uidemus pxime nos & nec eam
maiozem aspectu n̄ro quam solē.
Ideoq; cum sol longe superior sit
aluna. & t̄m̄ an̄b̄ maior uidetur.
iam si p̄pe nos accesserit. multū
maiozem futurum. ^[de cūlu solis.]

Dicunt antiq; **XVII**.
Dicitur & ignis solem p̄se
ipsum moueri non cum mundo
uehitari. nec uno loco manentē.

Nam si fixus maneret: necesse erat
eodem loco occidere & exori. ad
pridie fuerat exortus. quemadmo-
dum cetera siderum signa oriuntur
& occidunt. Preterea & si ita esset. con-
sequens erat dies & noctes omnes
esse equales. Quam spatiosus ho-
diernus dies esset. tam longus semper
esset futurus. Hoc quoque simili ratione
semper equalis permanere. Sed quoniam in
equales dies adspicimus. dum
& solem alio loco occasurum ho-
die. alio occidisse exortum uide-
mus. ideo quia diuersis locis oc-
cidit & exortur. putant cum phi-
losophi nequaquam cum mundo
fixum uolui. sed ipsum ipse moueri.
qui postquam ardentem rotam
oceanum tingerit. per incognitas ubi-
uas ad locum unde exierat regre-
ditur. expletoque noctis circulo. rur-
sus de loco suo festinus erumpit.
obliqua enim & fracta linea paul-
atim pergit ad boream. & ita ad ori-
entem reuertitur. Hyemis autem
tempore per plagam meridianam
currit. Estate uero septentrioni
uenit. Sed quando per austrum
currit: uicinos tunc est, quando uero
iuxta septentrionem. uel per aquilonem.
sublimis attollitur. Cuius ideo di-
uersa cursus sui constituit loca &
tempora: ne dum semper in eodem
moraretur locus. cotidiano estu
& uapore eam consumeret. Sed ut ele-
mens ait. diuersos accipit cursus.
quibus aeris temperies pro ratione

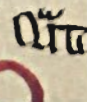
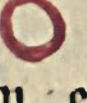

temporum dispensetur. & ordo uici-
situdinem permutationeque seruetur.
Nam dum ad superiora conscendit:
uer temperat. Vbi autem ad summum
celi peruenit: estuos accendit ca-
lores. Descendens rursus. autum-
temporem reddet. Vbi uero ad inferi-
orem redierit circulum: ex glacia-
li compage celi. rigorem non uerni
frigoris derelinquet. Ex ipso enim
hinc commouentur. Ex ipso dies
cum ascenderit. Ex ipso & nox cum
occiderit. Ex ipso menses. anni nu-
merantur. Ex ipso uicissitudines tem-
porum fiunt. Quod cum sit iste munus
bonus. gratias ad uicissitudines
temporum modulandas: tamen ubi se-
cundum uoluntatem dei correptione
mortalibus datur. incandescit
aerius. & urit mundum uehementi-
tibus flammis. ac perturbatur aer.
Quod plaga hominum & corruptio trini-
micitur. & lues animalibus. & pesti-
lens per omnia mortalibus indicit
annus. Quod autem sol oriens per
austrum. id est meridianum iter habet.
& decursa australi parte inuisibilis
uadit in locum suum reuertens. Ita
instar quippe coelestis fabricatus est
hic mundus. in quo dominus ihesus christus
sol eternus partem suam percutit.
unde & meridianum uocat. de quo
in uero. id est aduersa parte non orientur.
sicut idem cum mundus uerit
dicitur. Iusticie lumen non luxit
nisi. & sol non est ortus nisi. Tamen
tibus autem dominum uentur sol iusticie

et sanitas in primis eius. sicut scriptum est. Malis uero meridie nox est. sicut legitur. Dum sustinent ipsi lumen. facte sunt illis tenebras. Dum sustinent fulgorem. in obscura nocte ambulauerunt. **XVIII.**

Aut scilicet Augustinus ^{de lumine lune.} in psalmi undecimi expositione. Queritur inquit unde luna habeat lumen. Duo tamen opinioniones traduntur. Scilicet que sit horum ueritatis posse quemquam scire. Alii namque dicunt proprium eam lumen habere. globique eius unam partem esse lucifluam. aliam uero obscuram. et dum mouetur in circulo suo eandem partem qua luce. paulatim ad terram conuerit ut uideri possit antequam. Et ideo prius quasi conuoluta lumine fulget. Nam et si formes pilam ex parte media candidam et ex parte obscuram. tunc eam partem que obscura est si coram oculis habeas. nichil candidius aspicias. Cum ceperis illam partem candidam paulatim ad oculos conuertere. primum ueluti cornua candidis uidebis. De his sensim cresce. donec tota pars candens opponatur oculis et nichil obscuram alterius partis uideat. Quam si denuo paulatim conuerteris. incipit obscuritas apparere. et candor minui. donec iterum ad cornua redeat. ac sic totus candor ab oculis auertatur. et sola tantum obscura pars possit uideri.

quod fieri dicunt. cum lune lumen uideatur crescere usque ad xv. et rursus usque ad xx. minui et redire ad cornua. donec penitus nichil in ea lucis appareat. Sic contra alii dicunt lunam non suo fulgere lumine. sed a sole accipere lumen. Sol enim in illo loco suo superior est. Hinc euenit ut quando sub illo est parte superiore luceat. inferiorem uero quam habet ad terram obscura sit. Cum uero ab illo discedere cepit. illustratur. et a parte quam habet ad terras incipiens a cornibus. sicque paulatim sole longius discedente. pars omnis subterior illuminatur. donec efficiatur xv. luna. Post dimidium autem mensem. cum cepit ex alio semicirculo appropinquare soli. quanto magis superiori parte illustratur. tanto magis ab ea parte quam terris auertat non potest exhibere radio solis. et propterea uidetur decrescere. Illud certe manifestum est et cuius aduertenti facile cognitum. quod luna non augetur ad oculos nostros nisi a sole recedendo. namque minuat non ad solem ex parte alia propinquando. ab illo ergo accipit lumen. et cum sub illo est semper exigua est. sed non ab illo longius abscesserit. fit amplius. suoque ambitu plena. Si enim suo lumine uideretur. necesse erat semper esse equele. Nec die. xxx. exire fieri. Et si suo lumine uideretur huiusmodi eclipsis fieri oporteret. hec iuxta naturam. ceterum quantum ad intellectum pertinet mysticum. luna huius mundi speciem.

tenet. quia sicut ista mensuris cō-
pletionib; deficit. ita mundus ad
conflationem temporum currens.
cotidianis defectib; cadit. Luna
quippe elementa sui uarietate di-
uersis cursib; desinit ut crescat.
crescat ut desinat. S; ideo alōus
uicib; commutationem sideris re-
presentat. ut doceat homines ex
ortu ^{fructibus} mortuos. & ex morte uictu-
ros. atq; ideo cum senescit. mortē
corporum prodit. cum augetur.
eternitatem indicat animarum.
Nonnunquam uero eadem luna
p̄ ecclia accipitur. pro eo quod sic
ista a sole. sicut ecclia a xp̄o illu-
minatur. Sicut enim luna defie
atq; crescit. ita ecclia defectus h̄t
& ortus. frequenter enim defecta
bus suis ^{perdit} creuit. & his meruit
ampliari. dum p̄secutionib; mi-
nuitur. & confessorum martirio co-
ronatur. Item sicut luna larga ē
rous & dux humentium substan-
tiarum. ita & ecclia baptismi & p̄-
dicationum. Et quemadmodum
luna crescente. crescut & omnes
fructus. atq; ea minuite minu-
untur iterum fructus. non alit̄
intelligimus. & eccliam in cuius
mentem p̄ficimus cum ipsa.
cum ū p̄secutionem patitur &
minuitur. & nos cum illa pati-
mur & minuiuntur. Item sicut
septem formas h̄t luna. sic tota
gr̄as meritorum ecclia. Prima
cunū. figuram bicornem h̄t ita.

Secunda. sectilem ita.
Tercia. dimidiam ita.   Quarta.
figuram h̄t plenam ita.
Quinta. iterum dimidiam ex
maiore ita. Sexta. iterū
sectilem ita. Septima bicor-
nem ita. Eodem constat a
numero & distributio carismatū.
que p̄ sp̄m sc̄m totius ecclie con-
ferunt. Septima autem semis.
& uicesima sc̄dā semis. in sui orbē
media ē. Ceterē p̄portionales sunt.

Lunam **XVIII.** ^{decursu lune.}
p̄ alios exortus & occasus ayt
ignis necesse est moueri. non
stare. Ideoq; facilius quam de so-
le licet intelligere. quia cum a so-
le accipiat lumen. & ita a nobis
lucere uideatur. non est dubiū
eam moueri potius quam stare.
Tertis autem uicina luna breui
ori orbē conuertatur. & iter quod
sol indieb; .ccc. .xx. pagit. ista p̄
.xv. dies p̄currit. Unde & antiq;
menses in lunam. annos autem
in solis cursum posuerunt. Itaq;
luna p̄trecentos dies duodecim
mensib; suum cursum
perficiens. consumat annum se-
cundum ebrios aliquib; diebus
ad iectis. sc̄dm romanos bissexto
semel inquadringentis unius diei
ad iectio celebrato. cuius p̄ au-
gmentis detrimentisq; inua qua-
dam p̄uidencie arte. omne quod
gignatur. alitur. atq; crescit. Nam
& defectu eius comparantur ele-

menta. & processu eius que fuerit
exmanita cumulantur. ut animā
tuum cerebrum maritimum.

Siquidem icinum ostre. purpu
ra est eque in augmento lune ple
niores repiri feruntur. **XX** <sup>de eclip
sū solis.</sup>

Solem sapientes dicunt

altius currere. Lunam autē
proximam esse terre. Hec ḡ dum de
orsum ab eundem signum uel li
neam qua sol uehitur puenit: obi
cit se soli. & tenebras totius orbis
efficit. Quod tñ inter menstrua cō
tigit. Nam tunc luna in eadem par
tem signus est quā sol uehitur. Ide
oq; sit illi proxima. & oppositione
sua obscurari ab oculis nr̄is lum̄ eius
uidetur. ueluti si aliquis oculis. ma
num expansam opponat. quanto
magis id fecerit. eo minus ille uide
poterit. quanto autem procul dis
cesserit. eo magis illi omnia pot̄nt
apparere. Simili itaq; rōne cum
ad solis locum uel lineam luna p
uenit. tunc proxima eius esse uidet̄.
Et radios eius ita coram oculis nr̄is
obturare. ut lumen non possit eicē.
Cum autem luna ab eo loco disces
serit. tunc sol lumen eicit. & ad oc
culos nr̄os transmittat. Quia ppter
ita soli obicitur luna. ^{ut} ^{ut} lune op
^{ponitur} terra. que utraq; lumina
cum ad t̄as non pueniunt. defesse
cisse dicuntur. Alii autem dicunt
defectum solis fieri. si foramen aeris
quo sol radios sp̄ungit. aliquo sp̄u
contrahatur. siue obturetur. Hec

phisiici sapientes mundi. Ceterum
doctores nr̄i myste. huius eclipsin
mystum in xp̄o dixerunt esse com
pletum. tunc cum in̄rupto et̄u
federis cursu. insolito turbata or
dinem suum elem̄ta pdiderunt.

Cum sacrilege factum conuatiōis
sol ille uerus ovescens insertis in
pp̄lo iudaico errorem tenebris pau
lulum sem̄cipsum p̄mortem absco
dit. ac decruce depositus. sese in
sepulcro abditiis obscurauit. donec
intercia die angustior solito hunc
mundo. .i. gentib; claritatis sue
potentiam p̄sentare. ac sicut sol
in uirtute sua resurgens tenebras
op̄a seculi illuminaret. <sup>de eclipsim
lune.</sup>

vna **XXI.**

Luna non deficit s; obumbratur. nec
diminutionem sentit corporis. s;
obiectū obumbrantis terre casum
patitur luminis. Hanc enim phi
losophi non habere lum̄ pp̄um.
s; eandem a sole illuminari defen
dunt. Et quia ea dem̄sione luna dis
tat a sole. ut p̄ mediam t̄am siquib
directum traiciatur contingere po
sit. solem sub t̄am. lunam autem
sup̄ra terram. Et quia usq; ad luna
rem circulum t̄re umbra extendit̄.
adeo euenit non nunq̄m. ut solis
radij obiciente se mole t̄re uel um
bra ad eam non pueniant. Patitur
autem hoc. xv. luna. eo usq; quan
diu centrum atq; umbriam obstan
tis terre exeat. uideatq; solem uel
a sole uideatur. Epicuri autē dicunt

interdum longius abire lunam
quam oportet. & propterea lumē lune
longinquitate solis corpescere.
Constat ergo lunam ex solis radiis
lumen accipere dum & obiectū terre
solem non aspererit. tunc lumē
amittere. Nam dicunt stobici om-
nem terram montibus claudi. quoniam
umbra fertur luna subito non pa-
rere. Unde & lucanus. Jam febe
toto. firm cum reddere orbem.
terrarum subita percussa expallu-
it umbra. figuratim autem pluvie
defectum ecclesie persecutiones intel-
liguntur. quoniam martirum cedibus &
effusione sanguinis tanquam illo
defectu & obscuracionem quasi
eruentam faciem luna videatur
ostendere. ut ante christiano crean-
tur infirmi. Sed sicut ista post defectum
prespicua illustratione cla-
rescit. adeo ita ut nichil deamini
sensisse videatur. ita & ecclesia post
quam pro christo sanguinem effudit.
maiore fidei claritate resulget.
atque insigniori lumine decorata.
semper ipsam lacius intoto orbe
diffundit. **XXXII** de cursu stellarum

Stelle quidem cum mundo
uehantur. non instante ni-
lo stelle uage feruntur. excepta
enim his que uocantur planete.
id est errantes. que uagis uolunt
ordinibus. Cetera que applanes ap-
pellantur. uno loco fixe cum mu-
ndo uoluntur. Ideo autem planete

id est errantes dicuntur: quia per
totum mundum uariomodo. dis-
currunt. Partibus autem diuisis
inter se mouentur sidera. Nam
quedam superius quedam inferius
currunt. Unde & illa que terris
propinquiora sunt. quasi maio-
ra uis uidentur. quam ea que cir-
ca celum uoluntur. Longin-
quitate enim locorum. uisus lan-
guescit. Hinc accidit ut inter-
uallo longe inter se distantium
circulorum alia celerius. alia
tardius ad cursus sui exordium
reuertantur. Nam quedam si-
dera celerius exorta. serius occi-
dere existimantur. quedam &
tardius ceteris exorta. citius ad
occasum perueniunt. Quedam uero
partes oriuntur. & non simul
occidunt. Omnia autem suo tem-
pore ad cursum proprium reuertun-
tur. Radius autem solis impedita
sidera. aut anomala sunt. aut
retrograda. aut stationaria. iux-
ta quod & poeta meminit dicens.
Sol tempora diuidit eum. Metat
nocte diem. radiisque potentibus
astra ut uetat. Cursusque uagos
statione moratur. **XXXIII** de

Nam ibi quippe <sup>de polio uel septē
stellis errantibus.</sup>
septem celestium orbium. pri-
mum in inferiori sphere circulo
luna est constituta. ideo pro-
xima terris posita. ut nocte
nobis facilius lumen exhibeat.
Dehinc secundo circulo mercurii

stella est collocata. solis celeritate par. s; ut quadam ut philosophi dicunt contraria. Tercio circulo luciferi circumuectio est. quoniam inde agentibus uenus est dicta. quod inter .v. stellas plus lucis habeat. Nam ut praediximus quem admodum sol et luna ita et hec umbram facit. Quarto circulo solis cursus est collocatus qui proinde quia omnibus lucidior est medius est constitutus. ut tam superius quam inferioribus lucem praestet. Ratione autem diuina sic constitutus quia perfecta omnia in medio esse debent. Porro .v. circulo uel ipsa sidus dicitur collocatum. quam illi martis adsignant. Sexto sextantis stellam quam iouis appellant. Jam summo celo .i. in mundi uertice stella saturni est posita. que quidem dum summum celum teneat. sublimiorque sit omnibus. natura tamen eius frigida fertur. adprobante uigilio. frigida saturnus esse quo stella receperat. Hec autem sidera errantia appellantur. non quod ipsa errarent. sed quod nos errantes faciant. Que sidera grece planete dicuntur. In sole enim et luna omnibus nota est ortus et occasus. adeo quia sol et luna directi diuerso cursu eunt. Stelle uero ut praedictum est retrogradantur. uel anomala efficiuntur. .i. quoniam particulas addunt et detrahunt. Ceterum quoniam tantum

detrahunt. retrograda dicuntur. Stationem autem faciunt. quando stant. Anni autem singularum stellarum huiusmodi sunt. qui in sphaera subiecta continentur. Quibus partibus ad reuersionem circuli sui hisdem signis et partibus ueniunt. Nam lunas .viii. annis fertur

Mercurius annis .x. Lucifer annis .x. Sol. annis .xix. uel .viii. annis .xv. sexto annis .xii. Saturnus annis .vi. Quorum orbium atque stellarum positionem subdita demonstrat figura. *de lumine l. 2.*

Stellas non habere proprium lumen. sed a sole illuminari dicuntur. nec eas unquam de celo abscedere. sed ueniente sole celari. Omnia enim sidera obscurantur sole oriente. non cadunt. Nam dum sol ortus sui signa praemisit. omnis stellarum ignes sub eius luminis fulgore euanescent. ita ut praeter solis ignem nulliusque sideris splendor uideatur. Hinc et a sole appellatis. eo quod solus apparat obscurat autem sideribus. Nec mirum hoc de sole. cum et luna

plena & tota nocte fulgente. ple-
raque astra non luceant. Et sic autem
quod per diem stellas in celo probat so-
lus delinquitur. quod quando sol
abiectione orbis lune fuerit obscura-
tus. clara astra in celo uideantur.
Stelle autem secundum mysticum sa-
cramentum. uiri sancti intelliguntur.
de quibus dictum est. Qui numerat
multitudinem stellarum. Sicut
enim omnes stelle a sole illuminan-
tur. ita sancti a christo glorie celesti regni
glorificantur. Et sicut prefulgore
solis & uis maxima luminis eius
sidera obtunduntur. ita & omnis
splendor sanctorum in comparatio-
ne glorie christi quodammodo obscuratur.
Et quemadmodum stelle sunt differ-
runt claritate. ita iustorum di-
uersitas meritorum discretionem.

xxxv. De lapsu stellarum.

Falsa autem opinio & uulga-
ris est nocte stellas cadere.
cum sciamus ex ethere lapsos
ignuculos ire per celum. portarique
uentis. uagarique lumen sideris im-
mitari. Stellas autem immobi-
les fixasque permanere in celo. Nam
illud quod ait poeta. Sepe autem stel-
las uento impendente uidebis.
Precipites celo labi. notisque per um-
bras. flammarum longos attingo al-
bescere tractus. Et iterum. Lapsa per
altum aere disperso trahere cade-
ntia sulcos. Sidera. & summus autem
que fixa tenentur astra. polis. Sed
hic poete uoluptate ad opi-

nionem uulgi se contulerunt. Ce-
terum philosophi quibus cura est
mundi querere rationem. illa as-
serunt uel illa astra ayunt que
superius memorata sunt. *De uoluptate
by stellas*

Legitur in iob **xxvi**
dicente domino. Nunquid coniungere
uales micantes stellas plades. &
ut girum arcturi potes dissipare.
Nunquid producis luciferum in
tempore suo. & uesperum super filios
hominum consurgere facis. Et iterum
alibi. Qui facit arcturum & orio-
nem. & yadas. Hec uerba stellarum
dum interpretaris legimus. uanis
deuatiamentis poetarum assensum
non prebeamus. qui falsis opinio-
nibus uocabula ista in astris ex
hominum nominibus uel aliarum cre-
aturarum uocabulis imposuerunt.
Ita enim stellarum quarundam
gentilium sapientes nomina sicut
& dierum indiderunt. Quod uero
eisdem nominibus sacra utitur scrip-
tura. non eorum. idcirco uanas
adprobat fabulas. sed faciens ex
rebus uisibilibus in uisibilium rerum
figuris. ea nomina per cognitionem ho-
minum ponit. que late sunt cognita.
ut quicquid incognitum significat.
facilius per id quod est cognitum hu-
manis sensibus innotescat.

Arcurus ille est quem latini
septemtrionem dicunt. qui uisus
stellarum radius fulgens. in se ip-
so reuolutus rotatur. qui ideo
plaustrum uocatur. quia in modum

uehiculari uoluitur. & modo tres a
 summo eleuat. in. iiii. inclinatur.
 hic autem in celi axe constitutus.
 semp uersatur & nunquam mergitur.
 sed dum in semet ipso uoluitur &
 nox finitur. Per hunc arcturum. i.
 septentrionem. ecclesiam septena-
 ria uirtute fulgentem intelligimus.
 Nam sicut in axe celi arcturus
 semp inclinatur rursusque erigitur.
 ita ecclesia diuersis quidem aduer-
 sitatibus humiliatur. sed mox confur-
 gens spe & uirtutibus eleuatur. &
 sicut ex his tribus stellis & iiii. sep-
 tentio perficitur. ita & ecclesia ex fi-
 de uirtutis & operationibus. iiii. uir-
 tutum principalium consumatur.
 ex fide enim & opibus homo iusti-
 ficatur.

Bootes stella est que plaustrum
 .i. septentrionem sequitur. quod
 ab antiquis arctophilax dicitur siue
 minor arcturos. unde & quidam
 eam septentrionem dixerunt. hanc
 expectant precipue qui nauigare
 noscuntur. De qua lucanus. ve-
 lox ubi nocte bootes. que cum
 orta fuerit cito facit occasum.

Pliades sunt multe
 inque stelle. quas & bothrum
 appellamus. a multitudine stella-
 rum. nam & ipse septem esse dicitur.
 sed amplius quam. vi. nullus con-
 spicere potest. he ab oriente surgit.
 & appropinquante die claritate stel-
 larum eius ordo distenditur. Pliades
 autem a pluitate uocata sunt.

quod pluitate greci apotopliston ap-
 pellant. has latini uergilias ap-
 pellauerunt. eo quod post uer exoritur.
 & eo magis ac ceteris predicantur.
 quod his exorientibus estas signifi-
 catur. occidentibus hyemps osten-
 ditur. quod aliis penitus non est
 traditum signis. nascuntur enim
 .x. klarum april. atque his ortus in-
 cipit nauigatio. he autem stelle
 ab eo quod. vii. sunt & splendide
 micant. scilicet omnes septiformes
 spe uirtute fulgentes significant
 esse. ab eo autem quod sibi uicina-
 tur. sed non se contingunt. carita-
 te proximos. & tempore diuisos
 dei predicatores ostendunt.

O Orion stella est. hic autem
 Orion agladio dicitur est. unde &
 cum latini uigulam uocant. Sicut
 ut uidetur armatum. & stellarum
 luce terribile. quod ignorare mag-
 ne difficultatis est. adeo quia
 quamuis rudes oculos. tamen pre-
 fulgoris splendore in se ipso ra-
 pit. hi quippe oriones in ipso
 pondere temporis hyemalis
 exoruntur. suoque ortu umbres
 & tempestate excitant. & maria
 tristesque conturbant. Oriones autem
 significant mures. nam sicut isti
 nascuntur in celo tempore hyemis: ita
 in terra mures procedunt tempore perse-
 cutionis. Procedentibus orionibus
 mare turbatur & terra. ob ortus
 martiribus. tremorum & infide-
 lium corda tempestate iactantur.

Lucifer stella nitens. que
omnium maxima & clarior esse
videtur. Nam quemadmodum
sol & luna. ita & hec umbram
facit. Ista g^o orientem solem pre-
cedit. atq; mane nuncians tene-
bras noctis lumine sui fulgoris
ad spargit. cuius figura. xpc̄ ē
qui uelut lucifer p̄ incarnationis
mystium producit. p̄ quem
lyx fidei tanquam dies secuti-
ra monstratur. Lucifer autem
bipartus ē. Cuius pars sc̄a est.
sicut dñs in apocalipsin de se &
de ecclia dicit. Ego sum radix &
genus dō. stella splendida &
matutina. Et it̄m. Qui uerit.
dabo illi stellam matutinam.
Pars autem alt̄a luciferi d̄b̄s ē
dinoscitur. de quo scriptum est.
Quom̄ cecidisti de celo lucifer.
qui mane oriebaris. Qui & in
celo sup̄ stellas dicit se sedem
positurum. & cadens de celo cō-
fringitur.

Vesperus est stella occiden-
tis noctem ducens. hic so-
lem occidentē sequitur. & tene-
bras succedentes p̄cedit. Cuius
figura anti xp̄i exprimit typū.
quia tanquam uesp̄ ut ait iob
sup̄ filios t̄re consurgit. ut ecce
noctis successu carnalium cor-
da effuset. Quod ideo autore
deo fit. quia pro infidelitate
precedenti qui renuer̄ xp̄o cre-
dere. anti xp̄m suscipe meruer̄.

Cometes stella ē que uelut
commas luminis ex se fundit.
hec cum nascitur aut regni mu-
tationem fertur ostendere. aut
bella. aut pestilentias surgere.
de qua prudentius ait. Tristisq;
cometa int̄dit. & lucanus. Nec
dico totiens arsere cometē. &
it̄m. Terris mutantē regna co-
metem. & uirgilius. Hec dicit to-
tiens arsere cometem. Gener-
liatici autem om̄s stellas erra-
ticas quibusdam t̄pib; cometā
fieri dicunt. & pro ut cuiq; sit
motus. ita sc̄da uel adūsa por-

Sirus stella ē **Extendere.**
quam uulgo canem appellant.
Sirus quippe appellata. p̄pter
flamme candorem qd̄ eius mo-
di sit. & p̄t̄ cet̄as lucere uide-
atur. Hec oriens mundū ardo-
re nimio caloris incendit. & es-
tu suo fructus exurit. int̄ dū
& morbo afficit corpora. corri-
pens aerem fragrantia ignis.
ab hac enim stella dies cancu-
lares uocantur. qm̄ hi plus
fragrant ardorib;. quam tot̄
estatis tempus. **xxvii** utū h̄c
aīū h̄c

Solet autē queri ayt̄ sc̄s au-
gustinus. utrum sol luna &
stelle. corpora sola sint. an ha-
beant rectores quosdam sp̄c̄
suos. & si habent. utrum ab
eis & uitalit̄ inspūent̄. sic ani-
matur̄ carnes p̄ aīas anima-
lium. an sola sine ulla p̄mixtio-

ne presentia & dum motus ali-
cuius corporis sine anima esse non
poterit. stelle que cum tanto
ordine ac tanta ratione mouen-
tur. ut in nullo proxius aliquando
cursus earum impediatur.
utrum animantes sint anima-
biles uideantur. non facile
comprehendi potest. Salomon au-
tem cum dicit de sole. gressus
suos uadit super & in circuitos
suos reuertitur. ostendit ipsum
solem spiritum esse. & quod animalis sit.
& spiritus. & uigat. & annuos or-
bes suo cursu expleat. Sicut &
poeta ait. Interea magnum sol
circumvoluit annum. & alibi Lu-
ne lucentem globum titaniaque
astra spiritus intus alit. Quia propter
si corpora stellarum animas habent. que
rendum quod sunt fuisse in resurre-
ctione. **XXVIII**

Ambrosium in libro examine
non legi dicentem. Queritur
qualiter spatium aeris occupat
umbra terre. efficiens nobis no-
ctem. cum sol recedit a nobis die
que obducit. cum inferiora axis sep-
tentrionalis illuminat. Omne
enim corpus umbram facit. &
naturaliter umbra corpori adhaeret.
adeo ut & pictores umbras corpo-
rum prorsusque praxerint mutant
exprimere. idque artis asserant non
imminuere uim nature. Sed sic in die
cum a parte solis aliquod corpus

hominis uel arboris occurrerit.
ex ea parte qua lumen re percutit
umbra subsistit. sic cum receden-
te die sol ad eum locum peruenit
ubi occidit dies. ibi montium ma-
gnitudine a nubibus separatur. sicque terre
obiectu a septentrionali parte o-
bumbiatur aer. ad eo ut noctem nubibus
faciat. hec ipsa umbra terrarum.

Contraria **XXVIII** <sup>de toni-
truo.</sup>
autem ex fragore & colli-
sione nubium generantur. Concep-
ti enim in terra sinu nubium uen-
torum spiritus. uisuntur ibidem. Cumque
uehementer sese eructuros eliserint.
& uiracitas sue mobilitate inquam
libere partem erumpunt. magno
concrepant murmure. & in modum
exsilientium de stabulis quadriga-
rum. sonus fragoris eius ad aures
noster emittit. Aliis autem toni-
truum diuine uocis signum est
inrepatio. siue clara sanctorum pre-
dicatio. que clamore forti. pro-
tunc orbem terrarum in auribus fi-
delium perstrepat. pro quos possit
mundus culpam suam tanto
logiam admonitus agere. noscere
culpam. **XXX** ^{de fulguribus}

Alii autem naturalium scri-
tatores causarum quod ex col-
lisione adque attritu nubium ful-
gura generantur. ad instar silicium
duriorum quos cum compluserint
in uicem sibi. medius ex his ignis
elabatur. uel quemadmodum si
lignum ligno teras. ignem emittit.

Vnde & papinius. Fulguraq; ad
tritis quociens micuere pcellis.
Hac itaq; ratione cum nubila
mucem in se sunt confusa. ylico
fulmina emittunt. De hinc secu-
tur tonitrua. que licet sonitu tar-
diora sint. precedente concussi
luminis claritate. pariter tamen cum
fulgure emittuntur. sed eorum so-
nitus tardius penetret aures.
quam oculos splendor fulgoris.
adinstar securis arborem procul
cedentis. cuius quidem ante cer-
nis hictum. quam ad aures pueni-
at sonitus. Sed nubium actum. ful-
mina secunt. Nunquam enim sereno
celo fulgura micuent. Vnde & uigilius.
Non alias celo ceciderit plura serene
no fulgura. fit enim fulmen ex
nube. imbri. & uento. ut ipsi phi-
sici uolunt. Nam cum uentus in
nubibus uehementius agitatur. sic
incalescit ut accendatur. De hinc
ut predictum est fulgura & toni-
trua simul exprimentur. Sed illud
celerius uidetur quia clarum est.
hoc autem ad aures tardius pue-
nit. per fulminis autem iactu
uentorum eripe puiolentiam.
sicque furor tempestatis que in nu-
bibus conclusi agebant. exiuites
ad trās emittunt. Lucretius autem dicit.
fulmina ex minutis seminibus con-
tante. adeo penetrabilia esse. Vndeque autem
fulgura ceciderunt. sulfureum odorem
emittit. uigilius. Et late curu loca sul-
fure fumant. Et lucanus. Ethernosque

nocens summauit sulfure ferrum.
In fulminibus autem scorum accipiunt
miracula. claritate signorum ac
iustitiam micantia. atque ad intima
cordis puenientia. Sublimia tamen
loca amplius sentire uentorum uel
fulminis iniuriam. quam humiliora.
Vnde & oratius. seruiusque sumos fulgura
montes. Nihilis autem excelsiora lo-
ca tempestatibus esse secuta. ut olympus.
quod celsitudine sua. nec impetus uen-
torum. nec ictus fulminum sentit.
quod nubes excedit. **XXXI** de archu.

Clemens romanus antistes
& martyr. ita scribit. Archus
enim in aere. ex imagine solis hi-
mum format. Dum enim sol in nu-
bibus rarescens. ex obuerso re-
fulserit. radiosque suos directa li-
nea. humori nubilo transfundens
impulerit. fit repercussio splendoris
ei in nubibus. ex quibus fulgore mi-
cans archus speciem format. sicut
enim impressa cera anuli imaginem
exprimit. sic nubes ex continetate
solis figuram summes orbis
efficiunt. & archus effigiem fin-
gunt. Appare autem hoc non semper.
sed cum rarescunt nubila celi. Nam tunc
cum in se coeunt nubes atque densa-
tur. confestim archus forma resol-
uitur. In nubium enim densitate ar-
chus aerem imperfecto giro complec-
tatur. Denique sine sole & nubibus
numquam apparet archus. quod ex typo ra-
di solis spes ei format. Quadri-
color enim est. & ex omnibus densitas

in se rapit spes. De celo enim trahit igneum colorem. De aquis purpureum. De aere album. De tris colligit nigrum. Hic autem archus per eo quod a sole resplendet in nubibus. Christi gloriam indicat in prophetis ac doctoribus resurgente. Alii ex duobus coloribus. id est aquoso et igneo. duo iudicia signari dixerunt. Vnum per quod dudum impij per indiluvium. alterum per quod postmodum peccatores cremandi sunt in infernum. **XXXII.**

Notandum ex libro iob quia cogitur aer iste inuisibilis ut conglobetur. conglobatur uero in nubes uertitur. Sic enim ipse dicit. Subito aer cogitur in nubibus. et uentus transiens fugabit eas. et uigilabit. Consurgunt uenti atque in nubibus cogitur aer. Nubes autem sancti predicatorum intelliguntur. quod ubi diuini pluuia credentibus funditur. Aer autem iste manus et tenuis. et uacuas hominum mentes uagantibus signat. Quod tamen densatus in nubibus uertitur. quod collecte ab inani uanitate infidelium mentes fide solidantur. et sic ex aere manu sunt nubes pluuiales. sic ad fidem demundi uanitate colliguntur sancti predicatorum. Nubes autem dicte quod ethera obtegant. unum et nupte dicitur quod uultus suos uelant. unum et neptum. quod nube mari tiam tegat. **XXXIII.** de pluuibus

Negitur in amsos propheta. Qui uocat aquas maris et effundet eas super faciem terre. aque

enim amarissime maris uapore subtili calore aereo suspenduntur ad instar medicinalis cucurbitae. que calore superioris circuli humorum et sanguinem sursum trahit. huiusmodi itaque ratione aque maris tenuissimos uapores in aere suspense paulatim concrecunt. ubique igne solis decoctae. in dulcem pluuiaum saporem uertuntur. Dehinc ingrauescente nube in uis expressit uentorum. modo solis calore dissoluit. in terra faciem spargunt. Anubibus quoque summuntur aque maris. et iterum ab ipsis redduntur in terra. Sic ut dixerunt ut dulces et possint in pluuibus. coquantur igne solis. Alii autem dicunt non tantum aquas maris nubes concrecunt. sed et ex lacis terre uaporibus nebulas adulescere. quibus densatis coactisque ad nubes alcius surgunt. atque hisdem labentibus pluuas effundunt. Nubes autem ut praediximus apostoli signantur. atque doctores. Pluuie quoque nubium eloquia sunt apostolorum. que quasi guttati. id est sententialiter ueniunt. et habundantia doctrine fecunditate infundunt. **XXXIII.** de nibe.

Aut ambrosius. quod plerumque glacialibus uentorum flatibus rigentes aque solidantur in nibe. et rupto aere nix funditur. de grandine.

Simili quoque ratione **XXXV.** grandinum coagulatione fit. aque enim nubium rigore

uentorum stringuntur in glaciē.
 atq; dureſcunt. Dehinc glacies
 ipſa partim ſiagore uentorū com-
 minuta in ſiagine. partim ſoli
 uapore ſoluta fruſtatim ad t̄ras
 delabitur. Quod autē rotunda
 uidetur. hoc ſolis calor efficit. &
 mora reſrenant̄ aeris dum plo-
 cum ſpatium anubib; uſq; ad
 t̄ras decurrunt. fideliter nauq;
 grando. p̄ſidie duricia ē. torpo-
 re malicie frigida. Ille autem
 homines increduli ſ. frigidiffi-
 mi atq; pigri. & ad inſimina mē-
 tis corpore dep̄ſi. Item alio intel-
 lectu. uiues ſ. homines dilectio-
 ne frigentes. qui & ſi exiſtāt
 candidi puritate baptiſmatis.
 non fruēt ſpū caritatis. **xxxvi.**

de uentis

Ventus ē aer commotus
 & agitat⁹. app̄bante licet
 tio. Ventus enim ſit ubi ē agitā-
 do p̄citus aer. h enim & in loco
 tranquilliffimo & ab omnib; uē-
 tis quieto breui ſtabello adpro-
 bari poteſt. quo & muſcas abi-
 gentes. aciem commouemus
 flatuq; ſentim⁹. Qd̄ cum eue-
 nūt. oculiore quodam motu
 celeftium uel t̄renorum corpo-
 rum p̄ magnū ſpatium mundi
 uentis uocat̄. Ex diuerſis parti-
 b; celi n̄ra & diuſa ſortitus.
 Quidam autē ayunt. coq̄d ex a-
 quis aer. ex aere uenti naſcunt̄.
 Clementis autem dicit coq̄d mon-
 tes. excelli certis q̄buſdam ha-

beantur in locis. & ex his uelut
 comp̄ſſus & coanguſtat⁹ aer. or-
 dinatione dei cogatur & exp̄mat̄
 in uentos. quorum inſpiratione.
 & fructus germen concipiat. eſti-
 buſq; ardor temp̄iem ſummant.
 cum plia des igitur ſolis ardor
 bus in canduerunt. Venti autem
 m̄t̄dum angelorū intelligunt̄
 ſp̄c. qz ſecretis dei ad ſalutē hu-
 manū genū p̄uuiſum mundū
 mittunt̄. Item n̄ nunq̄m uenti
 uentores ſp̄c poni ſolent. p̄ eo
 qd̄ male ſuggeſtionis flatu. ad
 t̄rena deſideria iniquorū corda
 ſuccendunt. ſed̄m qd̄ ſc̄ptum eſt.
 Tolle cū uent⁹ uens. *de nominib; ſictorū.*

Ventorum n̄ra **xxxvii.**
 & elementa impicturis in-
 uenies. .i. p̄mum incipies a ſep-
 tentionali & unū quemq; cardi-
 nale cum bino ramuſculo inue-
 nies dextro & ſiniſtro. Hos int̄
 rotam circuli ſi a ſeptentione uer-
 ſos rotatim legas in girum. in-
 uenies ordines eorum.

Primus uentorū cardinalis.
 ſeptentio frigidus & inualis.
 flat rectus ab axe. & facit arida
 frigora. & ſiccāt nubes. Cirtus
 qui & traſcias hinc ad dextis ſep-
 tentionis int̄onans. facit nu-
 bes & grandinū coagulationes.
 Aquilo uentus qui & boreas no-
 catur. ex alto flans gelidus atq;
 ſiccus & ſine pluuia. qui non
 diſcutit nubes ſ; ſtringit. un-

et non immerito diaboli formam induit. qui iniquitate frigoris gentium corda constringit.

Secundus uentorum cardinalis subsolanus qui et appollites. hic ab ortu intonat solis et est temperatus. Vulturinus ipse qui et calcias uocatus dexterior subsolanus. hic dissoluit cuncta atque desiccatur. Curus est sinistro latere ueniens subsolanus. orientem nubibus irrigat.

Tercius uentorum auster plage meridiane cardinalis. qui et notus ex humis flans humidus calidus atque fulmineus. generans largas nubes. et pluuias letissimas. soluens et flores. Curus auster qui et euonothus calidus uentus dexter uel adexter intonat austeri. Austro affricus qui et libonothus uentus temperatus calidus a sinistris austeri adspuans.

Quartus est cardinalis zephyrus qui et fauonius ab occidente intiore flans. Iste geminis rigore gratissima uice relaxat et flores producit. affricus qui dicitur lips zephyri dextro latere intonat. hic generat tempestates et pluuias. et facit nubium collisiones. et sonitus tonitruorum. et crebrescentium fulgorum uisus. et fulminum impulsus. Chorus qui et agrestis ex sinistra parte fauonius adspuans. eo flante. mouente nubila sunt. mundia serena. Quosdam autem tranquillius propositos locorum

flatus. certis appellat uocabulis qui ex numero sunt. Inisira siris. carbasius melicia. myponade tascias. maticas curon. ingallecia circius. in hispania sicronensis. Si preterea quidam innumabiles ex fluminibus aut stagnis aut fontibus nati. duo sunt tamen extra hos ubique specie magis quam uenti. aura. et altanus.

Idem flatus uentorum

par uicem sibi cursus emittunt. id est facie ad faciem. hic ordo sequitur. Septentrio cum austro. Subsolanus cum fauonio. Circius cum euo austro. Vulturinus et affricus. Aquilo et austro affricus. Curus et chorus. hic in flatibus suis lineas rectas secunt. Omnes enim uenti inuicupantur qui de thesauro egrediuntur. et unus quisque eorum secundum ordinem suum

in hoc mundo ueniunt sicut psalmographus dicit. Producit uentos de thesauris suis. Quorum uentorum quattuor apostolus tenet flatum. i. Judas aeglonem. Ihesus orientalem. Petrus austrum. Iacob;

I

Tempestas turbo est. diuini iudicij sic propheta dicit. Deus in tempestate et turbine ire eius. Serenitas autem gaudium est lucis eterne. Signa autem tempestarum nauigantibus tranquillus sic dicit impietatis. Mutatio tempestatis expectanda est in aspius. cum in nocturna nauigatione semollat. ad remos et ad gubernacula aqua. In austrum uentum mutatio est. cum lulligines erudines uenolant. aut cum delphin totos se saltibus ostendunt. et caudis aquas ferunt. Vnde petronius. hoc illud est inquit. quod delphin trans petebant. Nam semper inde uentus uenit quo illi ferunt. Nec mirum est muta animalia diuinare sub gurgite. Semper enim incipientis aere motu aque inclinant. quam per mutationem maris primi undarum incole sentiunt. Itaque propter impetum pugnant siue metu. ne deserantur uilitate. siue natura. ne aduersorum ceruices unda percipiat. Quid ergo? Delphin tamen hanc iniuriam timent. Immo et ceti pisces. sed hi tamen apparent quia exiliunt. Item uarro dicit signum esse tempestatis. dum de parte aquilonis fulgit. et cum de parte euri in tonat. Nigidius quoque ait. Luna si summo in corniculo maculas nigras habuerit. impius partibus mensis ymbres ait fore. Sin autem in media tunc plena sit in corniculo serenas. Certe si rubet quasi aurum.

uentos ostendit. sic enim uentus ex aere densitate obducta. sol et luna rubescunt. Item si cornua eius tecta sunt nebula. tempestas futura est. Aratus autem dicit. si aquilonem inuenerit sic correctus. aquilonem inuenerit. Item si cornu australe sit erectius. notum inuenerit. Quarta autem luna futuram inde certissima habet aurum. Vnde et uigilantibus si mortu quarto naque his certissimum auctor. Item idem uigilantibus dicit. Si sol mortu suo maculosus sit atque sub nube latens. aut si dimidia parte apparuerit. umbres futos. Item uarro ait. Si exorsus concavus uidetur. ita ut in medio fulgeat et radios faciat partim ad austrum et partim ad aquilonem. tempestatem humidam et uentosam futuram. Item idem. si sol rubeat. sincerus fore dies. si palleat. tempestates significat. Nigidius quoque. Si pallidus inquit sol inuigias nubes occidat. aquilonem uentum significat. Item dicit meuglio. Si factu inquit uespe rubicundum fuerit celum. mane serenum erit.

Pestilentia est morbus late uagans. et contagio suo queque tetigerit polluens. hec enim egestudo non habet spatium temporis quo aut uita speret aut mors. sed repentinus languor simul cum morte uenit. Que uero sit causa huius pestilentie. quidam dixerunt. quoniam pro peccatis hominum

Si enim uentus
tunc est tempestas
si autem serenus
est dies

MLC
246

plaga & correctio mōris micatur.
 tunc aliqua ex causa. idē aut sic,
 citas aut caloris iii. aut pluuiaz
 interpancia aera corrumpuntur.
 sicq; naturalis ordinis p turbata
 tempie. inficiuntur elementa. ite
 corruptio aeris & aera pestiles.
 & oritur puicies. & corruptele
 uicium in homines cetāq; ani
 mantia. Vñ & uirgilius. Corrup
 to celi tractu miserandaq; uenit.
 arborib; faciesq; lues. Item ali
 ayunt pestifera semina rerum
 multa ferri in aerē atq; suspēdi.
 & in ē exēnas celi partes aut
 uentis aut nubib; transportari.
 deinde quaq; ferunt aut cadūt
 p loca rgermina. cuncta ad a
 nimalium necē corrūpuit. aut
 suspensa manent in aere. r cum
 spirantes trahimus auras. u
 las q; pariter incorpus pariter
 absorbimus. atq; inde languet
 cens morbo corpus. aut ulceri
 bus tēt. aut p cussione subita
 exanimat. Sic enim celi nouita
 te. uel aquarum. corpora adue
 nientū tēptari consueuer. adeo
 ut morbū concipiant. ita etiā
 aer corruptus ex aliis celi partib;
 ueniens. subita clade corpus cor
 rumpit. atq; & repente uitam ex
 tinguit. x De oceano

Cur oceanus in se recipis
 estib; reuertatur. quidam
 ayunt in profundis oceanū ēē qd
 dam meatus uentorū spū re

pletos ueluti mundi naves. p qd
 emissi anelitus uel retracti alter
 no accessu uel recessuq; nunc eua
 porante spū effluat maria nunc
 retrahente reducat. Quidam autē
 uolunt cū augmēto lunari cresce
 oceanū. & tanquā ei quibdam
 aspirationib; retrāsi retrahatur.
 & itē euisdem impulsu ac retrē
 tu. mūsiuā ppam refundatur.
 Alij q; oceanū undis. aliū sidera
 dūt soleq; de oceano aqm hau
 rre ignib; suis. r cū oīa sidā
 fundē. ut ea tēpē qd s ignea. In
 dūt qd cū auit undas. erigit
 oceanū. S; utri uentoz spū aq
 erigūt. an lunari cursu mēscat.
 an sole trahente decēscat. hoc so
 li dō cognitū ē. cui r opus mū
 dus ē. soliq; oīs mūdi ratio cog
 nita ē. Oceanū autē magnitudo
 incōparabilis r mēsiueabilis
 & latitudo phibetur. qd & cle
 mens deplē aplōz uis ē indi
 care cū diē. Oceanus mēsiueabi
 lis ē hōib; rēhūq; ultē eo s mundi.
 Philosophi autē ayūt qd post ocea
 num tīa nulla sit. s; solo denso
 aere nubium contineat mare.
 sic r tīa subitū. & idō lucanus.
 Cū mare cōuoluit gentes cū lit
 tora thetis. noluit ulla pati celo
 cōtēta tenē. Cū q; tanta malis mo
 les creuiss; in astra. in supū rec
 tor pssit nubib; undas. xi Cur mare
 nō qlescit

Cur mare manus nō fiat ac tū
 tis flumozū copijs nullaten

crefcit. clemens ep̄c dicit. coq̄d na-
turalit̄ falſa aqua fluenti dulce
miſe receptum conſūmat. eoq; ſic
ut illud falſum maris elementum
quātaſcuq; miſe recepit copias aq̄
nichilomin⁹ exhauriat. adde q̄
q̄d ueti rapiūt. uapor. calorq; ſol
ad ſūmit. Deniq; uident⁹ lacus
multaſq; lacunas. paruo ſubmo-
nti ſpatio. uentorū flatib; ſoluſq;
ardore conſūmi. Salomon autē
dic̄. ad locū unū exiunt flumina
reuerſit̄. ex q̄ intelligit̄ mare idē
n̄ creſce. q̄d q̄ p̄ſc̄dā occultos p̄-
fundi meatus aque reuoluit ad
fontes ſuas refluat. ⁊ ſolito cur-
ſu p̄ ſuos annes recurrit. Mare
autē p̄t̄a ſc̄m ē ut omnium eius
fluuioꝝ recipiat. cui cū ſit altitu-
do diuſa. indiſcreta t̄n doꝝi eq̄-
litas. vñ ⁊ eq̄r appellatūm̄ credit̄.
q̄d ſup̄ficies ei⁹ eq̄litas ſit. ſūcia at
dūt mare alt⁹ q̄ t̄ris. **xij.**

Quia mare ama-
tas h̄t aquas.

Rexius ambroſius doctor do-
cuit dicēs. mare ic̄nto dūt
uetēs falſas atq; amaras h̄t aq̄s.
p̄ eo q̄d aque ex diuſis fluminib; i cū
fluūt ſol calore ac uentorū flatib;
ad ſūmant. tātuq; diurno ua-
pore conſūmi quātu p̄ ſingulos
dies ex oib; annuum curſib; in
ipſo inuehit̄. Que cauſa ex ſolis
ratione fieri p̄hibet̄. quū q̄d purū
ac leue ē ſ̄ rapit. Ad ū graue ſane
t̄rnu relinq̄t. q̄d ⁊ amarū ⁊ in-

Exemplo
multo

Egypt⁹ **xij.** — Potabile ſit.
aeris calore ſep̄ ſolem h̄t nuq̄

nubes ul' imbr̄s recipit. Cui⁹ loca
nilus fluit⁹ eſtatis tēpore inūdat.
q̄ pro pluuijs int̄ auctrū ⁊ ortū.
Etheſiarū at̄ flat⁹ ab eſtri parte.
1. ab occiduo flant. ⁊ h̄nt certū
tēp̄s. Naſcunt̄ enim inſe mayo.
Quarū flat⁹ inuio languens eſt.
ſ; p̄ dies auget̄. Nam flant ab
hora. vi. in decimā. horū q̄ flatū
reſiſtente undis. oppoſitūſq; q̄
hoſtūſ ei⁹ q̄b; in mare inſluit.
arenarū cumulis nili fluctus in-
t̄neſcūt. ac itē reuēti coguntur.
Sicq; erūpēt̄ aq̄. p̄pellunt̄ in
auctrū. Quib; congeſtis. nilus in
egyptū erūpit. Deſcendit; q̄ ethe-
ſis. ruptūſq; arenarū cumulis.
rurs⁹ in ſuū alueū redit fluit⁹.

Qualit̄ t̄ra ſub **xij.** ^{depoſitione}
aerē fundata. libtatis cre-
dat̄ ſtare pondib;. ſic dic̄ amb-
roſius. De t̄re autē qualitate ſue
poſitione. ſufficiat ſc̄dm ſc̄ptā
iob ſciēdū. q̄ ſuſpēdit̄ t̄ra in
chilo. ſiloſoſi q̄ ſimili opmanē
aerē denſo t̄ram ſuſtinū. ⁊ q̄ ſpū-
gram mole ſua immobilē pendē.
Sicq; ut eq̄li motu hunc atq; in
ueluti alarū ſuſtulca remigis
ex omni parte libtata. p̄pende-
at. nec in parte poſſit inclinarī
altam. Verunt̄n utrū denſitate
aeris ſuſtineat̄. an ſup̄ aq̄ pende-
at. q̄ ſc̄bit̄. q̄ fundauit̄ t̄ram ſr
aq̄s. quū aer mollis tantā mole
poſſit ſuſtentare t̄ra. aut ſi ſr
aq̄s ē tam immane pondus. quū

si dimingit. aut qm equitatis li-
 bra teneat ne maliam parte ipse
 sa incubat. hoc nulli mortalium
 scire fas e. nec pscrutare licet. cuiq
 tanta diuine artis excellentiam.
 dum conste ea lege maiestatis di
 aut sup aqs aut sr nubes stabile
 pmane. Qs enim inqt. salomon
 sufficit narrare opa illi. aut qs in-
 uestigabit magnalia ei. G qd mor-
 talium nate secretu e. diuine poten-
 tie relinquendum e. *XXV. de terre motu.*

Sapientes dnt tra imodu su
 gra ee coceptu que uentu ro-
 tari ee ut pcaunas. Cuiq tm yert
 qum tra cape non possit. huc at-
 q; illuc uentus fremitu ee immua
 mittit. Dehinc queretis uim eua-
 dendi dum sustine cu tra n potu-
 erit. aut tmet aut deiscit ut uen-
 tu egerat. In ayunt fieri tre motu.
 du uniusa uentus inclusus cocu-
 rit. Vn r salustius. Venti inqt p
 caua tre pcpitati. rupta aliquot
 montes tumuliq; sede. G ut dixim
 timoz tre uel spu uenti pcaua tre
 uel ruina inferioz motu que inde
 erant. Sic enim ilucanus ayt. Tra
 q; descende insolitis tremuere mo-
 tib; alpes. Tre motu aut illuc as-
 sidue fieri. u caua traru s inqly
 uenti ingrediunt. r faciunt tre motu.
 Na u arenosu e aut solidata e tra.
 n ibi fit tremotus. Tre aut motio.
 pance ad iudiciu. qn pcozes r trem
 hoies. spu oris sui concussi comoue-
 bunt. Itē tre comotio. hoium tremoz

e adfide couiso. Vn scriptu e. Pedes
 ei steter r comota e. utiq; ad arden-
De mote aut *XVI. Idm.*
 ethna iustiu in libro istoria
 ru ita scribit. Sicilie tellus tenuis ac
 fragilis r cauis qbusdam fistulisq;
 ita penetrabilis. r uetoz tota ferme
 flab; pateat. nec n r ignib; genan-
 dis nitentisq; sol ipsi natalis matia
 qipe minsec stratu sulfure r bi-
 tumine edit. Que res fac ut uento
 cu igne mris relictate frequenter
 ee cu plurib; locis. nunc flamas. nunc
 uapores. nunc fumū eruptat. Inde
 demq; ethne montis p toth scia
 durat incendiū. r u actioz p spira-
 mta caunarū uentus incubuit.
 arenarū ee lapidū moles egerūt.
 decidit r ppetua foimta insularū
 colidū. uelut si ipsis undis alac
 incēdū. Neq; enim uita angustis
 tminis alit durare toth scis tam
 ignis potuiss; n r humorū nitenti
 aleretur. hinc g; fabule scilla ee
 caribde peperere. hinc latu audit.
 hinc monstri incredita simulac
 du nauigantes magnis uticibus
 pelagis dissidētis extru latrare
 putant undas. qs sorbetis estus
 uozago colidit. Eadē r causa r
 ethn. ei montis ppetuos ignes fac.
 Na aqz ille concursu raptū secu
 spm in imū fundū trayt. atq; ibi
 suffocatu tandu tenet. donec p
 spuanita tre diffus nutrita ignis
 incendat. Constat aut ad exēplū
 gehenne. cui ignis ppetua icēdia

De monte
 ethna q
 uocat in
 romancio
 stringo. si
 lla moyse
 ca illu quo
 catu ulca
 e est similitudo

spirabunt ad puniendos peccatores. q̄
cruciantur in secula seculorum. Nam sic
hi motus tanta temporis diuinitate usq̄
nunc flammis extantibus; persistant. ita
ut nunquam extinguantur: sic ille ignis
ad excruciantia corpora damnatorum si-
ne nunquam habitur. **XVII.** ^{& parulo}

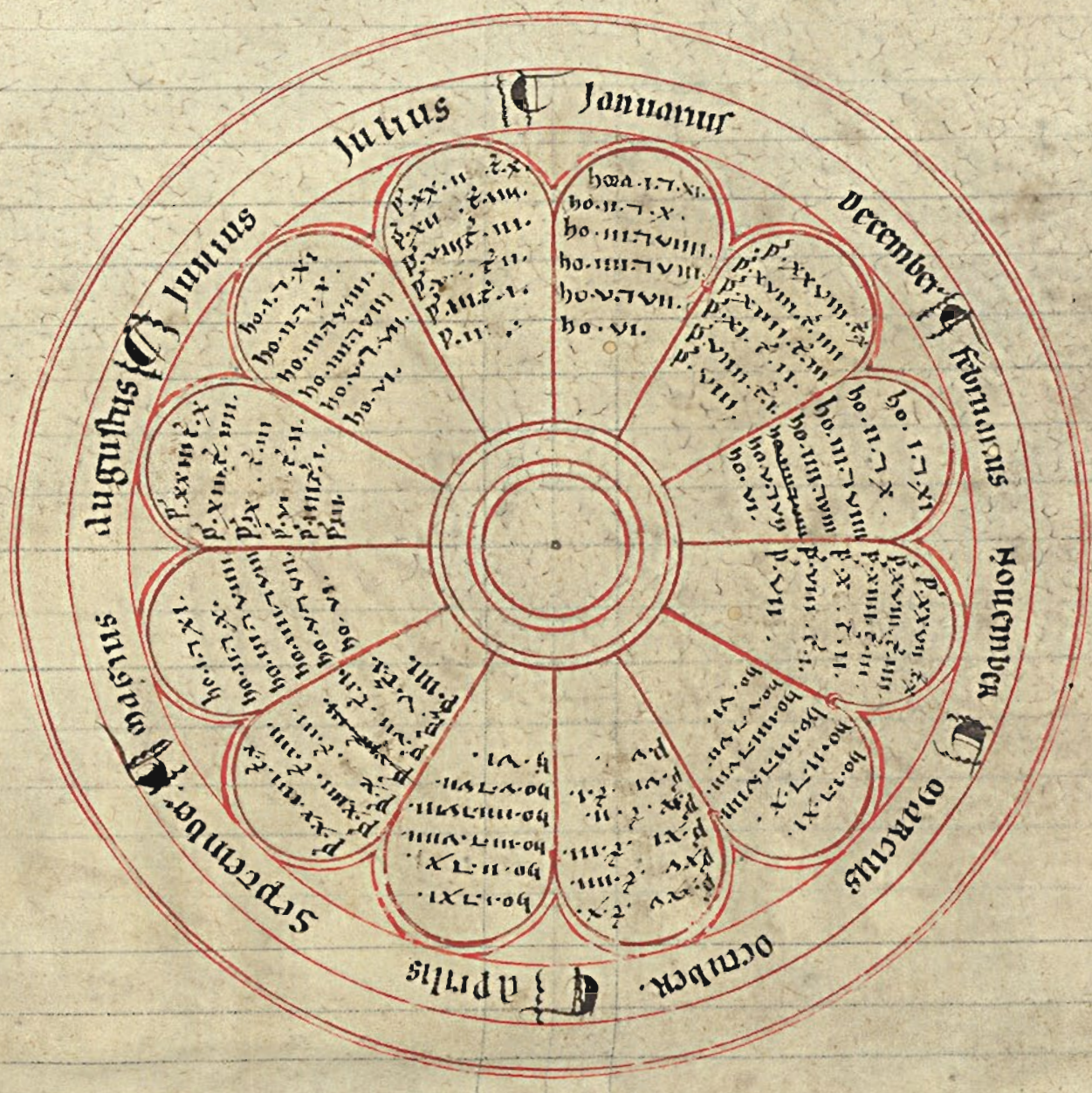
Nunc tunc positionem desinunt. &
mare quibus locis inter fusu uidetur
ordinem exponunt. Triam mundi ut
testatur ignis media regione locata.
omnibus partibus; caeli distantes inuallo
centon obtine. Oceanus autem regione
conductionis speret profus; prope totum
orbis alluit fines. Itaque; et signa occi-
dentia eundem diem extant. Regio autem
tunc diuiditur in tres. scilicet; una pars
europa. aliam asia. tertia africa uocatur.
europa quae ab africa diuiditur mare.
ab extremis oceanus finibus; ier. culis
columnis. Asia autem et uibia cum egypto di-
sternat os nili fluminis. quod capicon
appellatur. asia ab europa thanaus
diuiditur. bifaria se conueniens in palude
que meotis appellatur. asia autem ut ait
bassim; auctum. a meridie peruenit
usque; ad septentrionem peruenit. Europa
uero a septentrione usque; ad occidentem. atque
in africa ab occidentem usque; ad meridiem.
Vnde uidetur orbem diuidi in duas tenes.
europa et africa. Alium uero diuidi in
sola asia. S; ideo ille duas partes fa-
cit s; ipse utriusque; ab oceano ingreditur.
Quod aequum tunc natus. hoc ma-
re magnum nunc facit. Loca autem
tunc inuicem geometre milium stadi-
onum estimauerunt. **CXIII.**

De uerberatione uentorum. **XXVII.**

Suauior aqua dicitur consurgunt
lunite uentis. his conuenienter
dextera leuata conueniunt. atque; ita uis-
no eundem flamine mundum. Primum
apartias recta ad spiritum ab arte. hinc
nunc lingua septem finit. circa
huic gelidus circumtonat aere. tria
quae prope dicitur loquela. huic leuis
boreas glaciali turbine mugit. frigi-
dus hinc aequo nunc uocatur moris ad
subsolanus flat rectus ab ortu gre-
cus a feloten. **A. H. C. H. N. C. P.**
tunc que forme signat. huic uul-
tibus ad dextera; parte locant
atica calicias quae signat
Nubifero flatu leui dat inrigat
cur. dorica que simile de signat
nunc lingua. de hoc medio

Simetas agnosces que egit um-
bra pedes. Quaeque; uoluit eu-
rosi; meridice agnosce horam
stare sue clando solis scapula al-
tino uestigio metat fideliter sui cor-
poris umbra. dum ternerit nubi-
la celum et umbra non habet statum. so-
lers absulta per singulas horas
galloz; cantu. Metare tunc per sinum
concordantia tuncque; pedibus umbra.
ut concordatis canonicis horis. dum
orabis quibus; ortis. et si te non susci-
tat deuotio. uel galloz; cantus

intento. his per singulas horas pedes metitos umbre tue require in ho-
rarum libello. qd p ipsas deniq; horas possis deo canere.

Ianuarius cum decembrio. in horarum insura concordat. **F**ebruari⁹
cum Nouembrio. spatium equalem consumat. **M**artius consentit Octubrio.
Aprilis equat Septembrio. **M**aius respondeat Augusto. **I**uni⁹ compar
est Iulio.

Faint, illegible text at the top of the page, possibly bleed-through from the reverse side.

A handwritten mark or signature, possibly a stylized letter 'H' or 'A', located on the left side of the page.

Faint, illegible text at the bottom of the page, possibly bleed-through from the reverse side.